

In omni nobili person 14

D. D.
HISTORIOLA
ORATIONIS HUMANÆ,
QUATTUOR ÆTATIBUS DESCRIPTÆ.

SECTIO PRIMA,

QUAM

CONSENT. AMPLISS. ORD. PHILOS. ACAD. ABOËNS.

Publico examini modeste offerunt

FRANCISCUS M. FRANTZÉN,

PHIL. MAG.

ET

MATTHIAS ENEGREN,

STIP. VAHL,

OSTROBOTNIENSES.

IN AUDITORIO MAJORI DIE XV. DECEMBRIS MDCCXCI.

Horis confvetis.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIANIS.

4

IN SACRAM REGIAM MAJESTATEM
SPECTATÆ FIDEI VIRO,
IN LYCEO ABOËNSI ELOQVENTIÆ PROFESSORI,
NEC NON
REG. ACAD. LITT. HUM. HIST. ET ANTIQVITT. MEMBRO,
AMPLISSIMO ET CELEBERRIMO DOMINO,
*Mag. HENRICO GABRIELI
PORTHAN,*

PATRONO OMNI ANIMI VENERATIONE COLENDO!

Quem calor fovit tuus, ALME NOSTER
PHOEBE! -- traductum Boreæ nivosa
Ex domo, ut fontes biberet, tibi hic quos
Musa sacra vit,
Limpidos, pingui nebula natantis
Vallis: illustras ubi res remoti
Ævi (ut ex alta specula videndas);
Fervidus idem
Evehis plantas populi futuri --
Surculus, quamvis neque fronde splendens,
Nec potens radice, faciet Tibi huncce,
Adhuc, fructum!

NOMINIS CELEBRIS

cultor dārosissimus
FRANCISCUS M. FRANTZÉN,

Quum proreperunt primis animalia terris,
Mutum & turpe pecus, glandem atque cubilia propter,
Ungnibus & pugnis, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ post fabricaverat usus:
Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
Nominaque invenire.

HORATIUS.

Introitus.

Inter res illas, quibus Homo brutis præstat animantibus, hæc princeps esse videtur omniumque ceterarum fons: quod cum horum natura una eademque perpetuo manet, humanum ingenium altius altiusque semper adscendit. Nascitur enim Homo non nisi animal, postea autem se Hominem efficit: non singulo solum individuo, sed toto etjam genere ab infantia incunabulis ad maturiorem surgente ætatem. Ut nempe ingenium animusque infantum (sicut ex o-

A

pinio-

nione veteri corpus catulorum urfæ), non nisi parentum cura formatur; sic genus humanum, primum rude & agreste, non nisi plurium sæculorum laboribus politum est atque excultum. Majorum nempe magis sudori ac curæ, quam nostris viribus, copiosam debemus frugem, quam artes scientiæque nobis jam efficiunt.

Qui in magna natus educusque urbe, non nisi celsas arces, templa augusta superbaque palatia vidit; is artis, quæ ea exstruxit, vim satis admirari nescit: nisi rus parvaque ad oppida profectus, exigua tuguria humilesque subierit casus. Sic qui, illustri tempore, excultas inter gentes, vitam agit; veram sibi formare imaginem humanæ haud potest sollertiæ, nisi ad primos ejus descenderit conatus. Quod intelligentes, nostro maxime tempore, litterarum cultores, in Historia exponenda Hominis elaborare cœperunt, ad Anthropologiam, quam dicunt, tractandam certatim fere sese applicantes: admonitione POPULI, Hominis cognitioni studere hominum esse proprium,

The proper study of mankind is man (a)
canentis, quasi commoti. Qua in via versantes, cum
cito

(a) *Essay on Man* Ep. II.

cito animadverterent, linguam non modo quasi mensuram esse culturæ ingenii humani, sed etjam veluti rhombum, quo evolvuntur ideæ, in mente conglomeratæ; non potuerunt, quin ad originem & progressus, insignis, quæ hominem in animantium cohorte tam præclare distinguit (*b*), facultatis, notiones animæ articulata enuntiandi voce, investigandos sese accingerent.

Clarorum igitur virorum, inter quos MONBODDO (*c*) palmam a ceteris obtinuit, studio & ingenii acumine, hac explicata re & ante oculos quasi exposita; cum amœnum non minus quam fructuosum ea

A 2

of-

(*b*) Auctor libri: Anmerk. und Zweifel über die gewöhnl. Lehrläge vom wesen der menschl. und der thier. Seele, Riga, 1774. putat (p. 114. & sqq.) animalibus æque ac hominibus suam esse linguam, nec majus inter illam & vel Grönländicam esse discrimen, quam inter hanc & Anglicam, aut sermonem Rustici inter & Messiadem Kloppstockii. Cæcam quidem, cujus ipsa non conscia sunt, ex instinctu oriundam, facultatem sensu sua significandi, ceteris etjam animantibus lubenter adserimus; in contextu autem definitam nemo sanus tribuet.

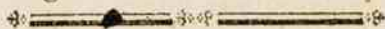
(*c*) *Of the origin and progress of Language*; Cujus Germanica nos utimur versione, ed. Rigæ 1784 & 1785. 8vo.

offerre nobis videretur spectaculum, admirandæ Homi-
nis vis, arte quadam suum quasi refundendi & perficiendi
ingenium: ut qui mutus e naturæ manibus egressus,
sensim balbutire incipiens, postremum divina quasi
dicendi vi suorum percellat animos, totosque populos
ac respublicas oratione sua flectat, fingat, dirigat —;
specimen edituri Academicum, extremas hujus pictu-
ræ lineas rudi carbone describere, constituimus. Su-
mite, monebit Lector (vereor), cum Horatio,

*Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus & versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri.*

Ingenue fatemur, nos pueri instar incauti agere,
qui cum in alti cacumine montis pulchros animad-
verterit flores, ad eos legendos arduas temere scan-
dit rupes, non memor se una cum saxis devolutis præci-
pitem factum, collum & membra sibi defringere facile
posse. Speramus autem Lectores, quos non multos
fore anguramur indeque nos consolamur, juveni ju-
venilem benigne ignoturos esse conatum.

Conjicienti in rem, quam nobis tractandam sum-
mus, oculos cuique, vel nemine monstrante, mox ap-
parebit: eodem gradu linguam ad copiam & cultum,

ac

ac hominem ad humanitatem processisse. Arboris enim instar, quæ, ut ramis magis accrescit, ita pluribus vestitur foliis; Homo ut in rerum scientia magis profecit, ita verborum majorem sibi formavit numerum. Variæ autem fuere humani ingenii conditiones, variæ igitur & orationis: ut singuli hominis, sic totius generis loquendi ratione, pro diversis ejus ætatibus hinc differente. Alia fuit lingua hominis in barbarie adhuc jacentis, alia surgentis, alia ad culmen pervenientis, alia jam retro ruentis. In quattuor ideo epochas Historia Orationis Humanæ dispesci commodè posse nobis videtur. Prima erit *Ætas Puerilis* seu *Barbara*, (in quam incidit *χρονος αδιλον* Græcorum); II. *Juvenilis* seu *Poëtica* (quacum coincidit *χρονος μωδικον*); III. *Virilis* seu *Philosophica, Historica & Facunda*, (quæ est *χρονος ισορικον*); IV. denique *Ætas Senescens* seu *Corrupta*. Omnibus enim rebus humanis ea videtur esse lex injuncta, ut ab exiguis profectæ initiis, florem primo, fructum deinde ferant, & cum altius adscendere non valent, deorsum eant, in meridie haud diu manentes. Primam harum ætatem primo considerabimus, celeriter eam percursuri, quia tardius procedenti, omnia accuratius lustranda forent, quam nobis vel vires vel patientia permittant.

Sectio I.

Ætas Puerilis seu Barbara.

§. I.

Quod animalia (vi sui instinctus), indocta, facile faciunt; hoc Homo, ratione ornatus, non nisi magno studio & arte efficere valet. Hirundo, omni instrumento omnibusque destituta regulis ædificandi, nidum suum sollerter construit; Homo in cavernis & sub tegmine arborum diu habitavit, antequam ædes facere disceret. Grues, ad terras incognitas, instructo agmine, sine tabulis Geographicis & pyxide nautica tuto proficiscuntur; Homo per plura sæcula littora premebat iniqua, antequam altum urgere, arte navigandi certiore reddita, auderet. Verbo, omnibus in rebus instinctus promptior quam ratio est. Sic, ut nostram mox adgrediamur rem, apes susurrare, aves canere sine ulla disciplina sciunt; Homo, non nisi magno adhibito labore, loqui discit.

In diversas quidem de prima *linguæ origine* viri docti abierunt sententias: aliis, eam humanæ naturæ adeo esse insitam contendentibus, ut sua sponte, nulla

la nostra accedente cultura, progerminare illam oporteat (d); aliis, artem & usum hujus, æque ac ceterarum rerum, quibus homo inter animantes eminet, matrem esse judicantibus. Horum rem MONBODDO (e) (inter ceteros) fortissimis defendit armis, cum ex indole & animi & orationis humanæ, tum ab experientia desumptis. Observat nempe primum, orationem duabus constare partibus, materia & formâ (corpore dicæ & anima), nimirum sonis & ideis (abstractis sc. & generalibus, has enim solas vult ideas vocari, imagines rerum sensibus in mente impressas non nisi materiam esse unde illæ formentur, docens): deinde, ideas in duas cum Platone redigens

(d) Vid. e. c. Algem. Deutsche Bibl. Th. 22. p. 362.

"Die Sprache findet der Verfasser (Entwurf zu der Welt- und Menschengesch. nebst einem Versuche, den Ursprung der Sprache zu finden. Frankf. und Leipz. 1738) der menschlichen Von natur eigen, so daß er sagt, jedes Kind würde sich eine Sprache bilden, wenn es nicht angewöhnt würde die Von seine Eltern und gespielen zu lernen". Eandem fovet sententiam DE BROSSES, Traité de la formation mécanique des langues & des principes Physiques de l' Etymologie, T. II. p. 7.

(e) L. I.

digens classes, alias, quas ex materia rerum sensibus perceptarum animus format, alias, quas in se ipsum suam vertendo aciem (*refleſcendo* quod dicunt) creat (LOCKIO *ideas of reflection*); utraque hæc fingere idearum genera, mentem humanam non nisi usu discere studioque diligenti (eadem ratione ac magnitudines & distantias rerum oculis discernere docemur), demonstrat. Alteram porro orationis partem, sonos nimirum articulatos, quibus ideæ externe se produnt, homini non esse naturalem, vel ex artificioſo organorum in loquendo motu (*f*) judicat, vel ex mutorum surdorumque exemplis (ut in silvis educſos homines taceamus), qui aut nunquam, aut non nisi incredibili superato labore, loqui discunt: cujus tamen rei aliqua memorantur documenta, inventa a D. JOH. WALLIS admiranda arte, ac deinde EDINBURGI a BRAIDWOOD & LUTETIÆ PARISIORUM ab Abbate DE L'ÉPÉE, præter alios alibi, feliciter exercita (*g*). Cum
ergo

(*f*) Hujus rei curiosi adeant (jubet noster) DIONYSIUM HALICARNASSENSEM (*de Compositione*).

(*g*) Vid. MONBODDO L. I. c. 14 p. 167; ubi in ceteris Pictoris surdi & muti nati mentionem facit, quem BRAIDWOOD & loqui & scribere Anglice docuerat.

ergo utramque orationis partem, & ideas & sonos, formare, usu sit discendum; hominem naturaliter loqui non magis, quam vestes & ædes sibi facere, in confesso est (*h*).

Hæc sententia, quamvis contraria esse videatur opinioni HERDERI, qui (præclarus etiam ille de hac re scriptor (*i*)) hominem, quatenus homo est ac

B

ani-

(*b*) Fabula, quam refert *Herodotus*, Ægypti Regem, Psammeticum, quo pateret, quænam lingua antiquior esset, Phrygica an Ægyptiaca, duos infantes ita educare jussisse, ut humanam non audirent vocem, quos cum biennes essent, *Beck, Beck*, quod Phrygice panem significat, clamitasse, refelli haud meretur. Est vero ei sacomæ instar, quod Jesuitæ narrant: Regem sc. Indicum triginta infantes similiter ab omni separasse hominum consortio, religionem gentis, cujus linguam loquerentur, veram habiturus; illos vero ne sonum quidem, qui intelligi posset, edidisse, multo minus perfectam locutos fuisse linguam: unde regem illum stultissimum judicasse, nullam colere religionem optimum esse. Vid. GOTTFR. IROFENS Phil. Ged vom Sprachfehlern. Hamb. 1760. p. 21.

(*i*) Preisschrift über den Ursprung der Sprache, (conjunctim cum Preisschrift über die Ursachen des gesunkenen Geschmacks bei dem Versch. Völkern) ed. Eerol. 1789, 8vo.

animal ratione instructum, non posse non loqui existimat; facile tamen conciliari utraque potest: non enim statim est, sed sit homo: semina, quidem & rationis & orationis naturæ dona sunt, sed egent artis cultura, ut crescant; nec ratio, nisi linguæ palo adjuncta, viget; atque diversas esse *facultatem loqui discendi* & *facultatem loquendi* (seu ut Metaphysici loquuntur, *potentiam* & *facultatem*), ac ab una ad alteram transitum posse fieri, nemo non cernit. Videtur nobis Homo, cum suam cogitandi & loquendi vim consideramus, horologio non incommode adsimilari posse; quod quidem a natura omni instructum est apparatu, cum ad intrinsecus agendum, tum ad extrinsecus sonis id significandum demensis, necessario; quod tamen non nisi artis manu concitatum & quasi irritatum, munere suo fungi incipit.

§. II.

Indubium ergo habemus, os hominis a clamando ad loquendum, similiter ac pedes ab eundo ad saltandum, arte formari. Cum autem & hæc, non nisi exculpto ingenio humano, inveniri, nec ingenium humanum, nisi illa inventa, excoli posse videretur; viris clarissimis hoc tanto fuit offendiculo, ut vel
divi-

divinam linguæ adfererent originem (k), vel nihil de hac re posse disputari existimarent (l). Videtur

B 2

hic

(k) Qui hoc faciant, hi præcipue nobis sunt noti: SÜSSMILCH, Versuch eines beweises, daß die erste sprache ihren ursprung nicht vom menschen, sondern allein von Schöpfer erhalten habe. Berl. 1769. (Recent. Algem. Deutsche Bibl. Th. 10 p. 174, ubi nihil minus, quam demonstrationem eam esse, ostenditur); FLOUCQVET, *de origine sermonis* (Vid. STEEB über den Menschen p. 1080); FORMEY, *Reunion des principaux moyens employés pour decouvrir l'origine du langage, des idées & des connoissances des hommes* (Vid. Hist. de l'Acad. Roy. des sciences & des belles lettres, l'année 1759. Berl. 1766).

(l) "Vor nicht langer zeit zweifelte man, ob sich über den ursprung der sprache mit irgend einigen erfolge Philosophiren lasse, man gläubte bey der voraussetzung der menschlichen erfindung derselben schwierigkeiten über schwierigkeiten zu sehen." Vid. Algem. D. Bibl. Th. 22 p. 548. Ipse ROUSSEAU: "Effrayé, inquit, des difficultés qui se multiplient, & convaincu de l'impossibilité presque démontrée, que les langues ayent pu naître & s'établir par des moyens purement humains, je laisse à qui voudra l'entreprendre, la discussion de ce difficile problème: le quel a été plus nécessaire, de la société déjà liée à l'institution des langues, ou des langues déjà inventées, à l'établissement de la Société" Sur l'origine & les fondemens de l'inégalité parmi les hommes. Vid. OEUVRES de J. J. ROUSSEAU T. II. p. 32. Ed. Amst. 1769.

error ex falsa esse natus persuasione, linguæ in cunis quasi jacentis, eandem ac provectiore ætate, fuisse speciem. Deum autem immediatum orationis humanæ habere auctorem: & Philosophiæ judicio, quæ non sicut Poësis Epica, Deos e machina, nulla urgente necessitate, devocat, & Mosis testimonio vetamur. Nam cum ille commemorat: "Deum ad hominem bestias omnes terrestres, quas ex terra formaverat, omnesque aëreas volucres adduxisse, ut videret, quo modo eas nuncuparet, ut quo quamque animantium nomine Adamus appellasset, id esset ejus nomen"; ex vetusta hac poëtici moris narratione, & ad captum hominum, quibus communicabatur, scite adaptata (qui sicut Gentiles omnia dæmonum & deastrum auxilio fieri credebant, Deum non modo naturæ eventus, sed hominum etjam actiones immediate dirigentem sibi concepibebant), Philosophus hunc elicit sensum, genesis orationis (de qua ipsa) pulcherrime illustrantem: nimirum, *Homo, cum innumeris circumdatus esset animalibus, & terrestribus & volucris, quorum variae voces aures ejus percellerent, ad singula animum attendendo, & cujusque vocem imitando, nomina eis dedit, sibi que linguam formavit.* Observatu dignum est, nec solem, nec flores, & ne arbores quidem, quas tamen fructus

ctus earum, qui indubie præcipuum fuit primorum hominum nutrimentum, familiares eis reddere cito debuit, nec ceteras res mutas, inter ea memorari, ad quæ nuncupanda Adamus adduceretur. Evidenter adeo (& Philosophice non minus, quam Poëtice) humanam linguæ originem, imitatione exportæ rerum sonantium (Cfr. §. 4), sacer hic scriptor adumbrat. Cum ad hoc accedit, ipsam formam ac structuram linguæ, humanum manifeste prodere conatum (ut de exemplis rudium, quæ hodie sunt, linguarum non loquamur); tuto contendimus, temere a viris eruditis eam divinæ habitam esse originis.

Inter hos autem, alii, copiosam & ad artis regulas elaboratam linguam, Deum primis dono dedisse hominibus, arbitrantur: locupletius sane donum, quam quo opus haberent, aut uti scirent, quodque conservatum proli suæ hæreditati relinquere haud possent. Alii, non nisi nutu quodam divino eos in viam esse deductos, qua progressi linguam sibi ipsi invenerint, prudentius judicant (*m*). Num vero immediato Numinis indicante omnino opus erat auxilio,

B 3

cum

(*m*) Sic BLAIR (*Rhetorik*, Deutsch 1785 Th. I. p. 159) & STEEB. (l. c. p. 1040).

eum tota natura sonans, ad imitandum pronissima omnium animantium, & cum organis ad sonos articulatos proferendos, tum ratione ad ideas formandas instructum hominem, ad loquendum satis excitaret? Primos igitur homines linguam sibi ipsos formasse, jure nobis videtur posse concludere.

An vero omnes, quæ hodie vel vivunt vel mortuæ sunt, diversarum gentium linguæ, ex una oriundæ sint matre: res est, quam dijudicare non audemus. Nam neque rudes barbararum gentium sermones, præsertim in America vagantium, qui recentiore utique olent originem, a prima illa stirpe esse propagatos, facile credas; nec incensa semel inter homines volucris orationis flamma, quantamcunque vim habent temporum tempestates, eam ita unquam extinguere potuisse: ut ne scintillis quidem restantibus, nova plane in unaquaque orbis ora, ubi homines agrestes bestiarumque similes errarent, singulæ elicienda esset cohorti: verisimilius est. Utcunque fuerit, plurimas certe & Europæ & Asiæ & Africæ linguas unius esse prosapiæ (n), quamvis facies earum hodiernæ cognationem non magis prodant, quam vel hominum

inter

(n) Vid. MONBODDO L. III. c. 11, 12, 13.

inter se, ex uno tamen tritavo natorum, credendum est. Qua in re Arabicæ v. c. & Sueticæ dissimilitudine non magis offendaris, quam vel Negritæ & Lapponis, qui tamen ex uno orti sunt Adamo; immensa enim est temporis & loci ad mutandum vis. Remoto igitur jam qualitercunque impedimento, quod nobis dedit prætenfa orationis humanæ immediate divina origo; ad rationem, qua homines eam formarint, spectandam nos conferemus.

§. III.

Etjam ii, qui linguam articulatam homini naturalem esse affirmant, eam non nisi favente commercio duorum saltem hominum se exserere potuisse, concedunt. Necessarium igitur fuit, ut homines in consortio quodam viverent, ut loqui inciperent; illud autem sine hoc diu existere potuisse, MONBODDIO haud facile largimur. Nam quod ille sibi persuadet (o), totas gentes societatis vinculo diu conjunctas, varias invenisse artes, ut v. c. picturam, ante artem loquendi; atque exemplis fimiæ *Orang Outang* (quas, turpi earum cum nobis similitudine deceptus, homi-

nes

(o) lb. L. II.

nes salutatur), & gentis cujusdam, quam DIODORUS SICULUS (*p*), mutam omnisque humani sensus expertem, in Indiæ oris vitam piscatu transisse fert, & animalium, quæ socialiter vitam degunt, probare conatur: hoc neminem facile in errorem ducet. Nam Orang Outang finiam esse, certo jam scimus, & ne organa quidem loquendi habere, Anatomi docent: gentis stupidæ descriptio tam mira est (*q*), ut in numerum fabularum, cujusmodi omni tempore de gentibus remotis circumferuntur, eam merito referat HERDER (in Præfamine MONBODDII libro præposito); animalia denique *Politica* quæ vocantur, instinctu se consociant, loqui autem non discunt, quia & instrumentis loquendi & ratione carent.

Quod vero deinde arbitratur, artem loquendi adeo esse difficilem, ut non nisi post plura sæcula inveniri potuerit; hoc, ereptis duobus præcipuis, quibus nititur fulciminibus, sponte sua cadit. Unum est, quod argumen-

(*p*) L. III.

(*q*) Homines fanaticos, consilio, omnem fere exuere posse sensum, non negamus (vid. e. c. STEEB p. 249); ullos autem unquam exstitisse natura plane *avais-d'ours*, haud credimus.

menta in §. I. allata, difficilem sc. organorum in sonis edendis articulatis functionem, atque exempla mutorum surdorumque hominum & infantum, qui non nisi magno studio loqui discunt, nimis late extendit. Nam probant quidem, orationem usu esse discendam; non vero adeo esse difficilem ut plurimorum sæculorum laboribus ad hoc primis opus fuisset hominibus. Primum enim observandum est, heic non mentionem esse de lingua excolta & perfecta, quæ non unius ætatis studio debetur; sed de primis loquendi conatibus, qui quasi materia erant rudis & informis, unde illa sensim fingeretur. Deinde, quod ad mechanicum attinet loquendi laborem, illum naturæ non ita difficilem, ac arti esse videtur, existimamus; nam, in pedibus v. c. movendis, in cibo digerendo, in respirando &c. quantum natura, nobis insciis, machinatur! Scimus præterea hominem difficillimas res imitando ita discere, ut nesciat, quomodo didicerit; a naturali igitur clamore, ad variam vocis modulationem, non adeo erat difficilis transgressus, ut non cito eum facere possent homines. Infantum vero exemplum (de mutis & surdis, brutisque hominibus non opus est multa differere; nam eos non loqui, non est magis mirandum

dum, quam plebem nostram non loqui Gallice), qui ante duos vel tres annos bene fere non loquuntur, plurimos sæpe ad ceteras res discendas adhibentes, viri illustris sententiam non modo non confirmat, sed etjam refellit: sc. loquendi artem, utpote omnium difficillimam, omnium ultimo disci. Alterum asserti hujus fundamentum est falsa persuasio, homines, antequam vere loquerentur, in elementa sua sonos omnes resolvere scire oportuisse (difficiliorem sane rem, quam quæ ab agrestibus expectanda esset hominibus); quam cum foveat, non mirum est, eum etjam scribendi artem non censere difficiliorem inventu quam artem loquendi. Nihil autem magis experientiæ est contrarium, quam Philosophicam artis Analytin, usum debere ejus antecedere. Num Musica antea non fuit tractata, quam principia ejus Mathematicæ essent definita? Ipse deinde (L. IV. c. 2) confitetur, opera artis arte ipsa esse antiquiora. — Sed non opus est, ut diutius in hac re commoremur: genesis ipsa orationis humanæ, ad quam adumbrandam propius jam accedimus, illam optime illustrat (r).

Quam-

(r) Cfr. STEEB. p. 1056 & sqq.

Quamvis igitur MONBODDIO faciles adfentiamur, homines mutum & turpe pecus initio fuisse, *Horatium* non male dicere; tamdiu tamen eos bestias mansisse, ac ille cum ROUSSEAUO contendit, sibi dare, ipsa natura ingenii humani nos vetat.

§. IV.

Naturalis nempe homini est propensio, sensus suos affectusque animi significandi aliisque notos faciendi; nec semper sua sponte hoc facit, sed sæpe quasi cogitur id quod sentit indicare. Sic dolor, ira, lætitia, admiratio, indignatio signis se produnt unicuique propriis; "omnis enim (ut CICERONIS utamur "verbis (*f*)) motus animi, suum quendam a natura habet *vultum*, & *sonum* & *gestum*: totumque corpus hominis, & ejus omnis vultus, omnesque voces, ut nervi in fidibus, ita sonant, ut a motu animi quoque sunt pulsæ. Nam voces, ut chordæ, sunt "intentæ, quæ ad quemque tactum respondeant: acuta, gravis, cita, tarda, magna, parva; quas tamen "inter omnes est suo quæque in genere mediocris"; His igitur *linguis naturalibus* (ita eas vocare quibus-

C 2

dam

dam placet), vultu, & gestu & sono inarticulato, ante *artificialem* inventam, ad res inter se communicandas usi sunt homines; (t) atque hodie etiam, una cum hac, (agrestes maxime) utuntur. Nec dubitamus, hominem, etiam sola illarum ope, e brutorum prono se tollere potuisse grege; quamquam lente admodum fuisse processurum, nec forte unquam hoc attacturum fastigium, quod jam linguæ quasi scalis adscendit ingenium humanum, sponte damus. Compensat enim natura (seu malis ars & usus) unam deficientem facultatem alia perfectiore. Muti surdique nati, quam mire non modo sensus sed etiam ideas gestu vultuque exprimant (u), omnes scimus. Atque notissima est res, Roscium
Ac

(t) Hoc non parum facit ad solvendum Problema, quod ROUSSEAU (vid. not. l) proposuit, ei tam difficile visum.

(u) Man betrachte einmal einen stummen, wie er bei einer interessanten sache gleichsam in jeder muskel redet, und wie viele geschäftigen bewegungen und ausdrückende gestikulationen er als denn besonders macht, wenn man ihm nicht versteht. Er ergreift gleichsam den abwesenden gegenstand mit seinen händen, und nimmt vor unsern augen alle operationen an dem selbigen vor, die sich wirklich mit ihm zutragen. Er misst die dichte durch die aus-

ac Ciceronem aliquando certasse, uter eandem rem, ille gestibus, hic verbis, copiosius & ad intelligendum aptius exprimeret. At vero, artem mimicam loquendi arti plurimum tamen debere, haud negamus. Hoc autem pro certo habere possumus, naturam nos frustra homines non fecisse, hoc est, *potentiam* loquendi cum ratione intime conjunctam nobis præ ceteris animantibus frustra non dedisse. Huic igitur sensim procedenti, illam comitem esse oportuit, quæ observata ejus adnotaret. Cum nempe homo, cujus in mente latebat cogitandi vis, non posset non cito animum attendere ad res, quarum ei usus erat necessarius, ideas fingere tempestive discebat, quas vocibus significare, sicut gestu & vultu sensa sua solebat antea, mox incipiebat. Hæ autem voces, utrum ex affectuum clamoribus ellicæ, an sonantem imitando naturam essent creatæ, quæstio, liti inter Philosophos materiam præbuit.

Inter hos MONEODDO, sonos continuos, qui cum brutis animantibus nobis sunt communes, quibusque

C 3

gen-

dehnung seiner hände aus, er umschreibt die figur, er deutet an den ort u. s. w." STEEB p. 1019. Ex his judicare licet, quam longe, Homo elinguis, sed ratione præditus, necessitate duce, progredi potuisset.

gentes agrestes non modo ad diversos exprimendos animi motus, sed etiam ad varias significandas res, ut bella, reditum, prædam &c. utuntur diversis, homines modulari incepisse, ac sensim consonantibus (quos in rudioribus linguis pauciores esse, labialibus præsertim deficientibus, observat) vocales interpungere, atque ita articulata demum oratione, clamorum loco, uti didicisse, existimat (v). HERDERUS autem, hominem, notis quibusdam egentem, quas ideis rerum, in mente sibi formatis, adjungeret, cum auditum (& vividiorum quam tactum, & minus diffusum quam visum) soni rerum varii percellerent, hos imitari & pro signis adhibere, quibus unam ab altera distingueret, coepisse, contendit (x). Nobis utraque hæc via in unum ducere videtur; nam etsi a veritatis specie non abhorret, clamores illos inarticulatos, ad quos tollendos sentiens sua natura homines cogeret, arbitraria deinde factos esse signa, quibus mutuo sensa sua sibi communicarent, quosque deinde modulari & articulatos reddere didicissent (qualis originis inter-

jectio-

(v) L. III c. 4. Cfr. STEEB p. 1661.

(x) L. c. Cfr. IRWING Erfahr. und Untersuch. über den Menschen II B. 4 d. 5 Abtheil.

jectiones saltem omnibus esse in linguis, in confesso est); hoc tamen non impedit, quominus simul res, quarum soni aures & animum eorum moverent, diverso cujusque sono imitando inter se fecernerent. Sic *Tonitru* v. c. imitatione soni sui tonantis esse nominatum, quis dubitet? *Vind Suetice*, ventus, a *hvi-na*, sibilare, originem ducere videtur; *cuculus*, in plurimis linguis idem pæne nomen gerens, hoc a voce sua obtinuit; ut plura taceamus exempla. Sed obijcietur: rerum quidem sub auditum cadentium nomina ejusmodi esse possunt originis, quæ autem non nisi ceteris percipiuntur sensibus, quæ fuit nominandi ratio? Quærenda est, respondemus, in associatione idearum, quæ quam sit homini familiaris, unicuique notissimum est. Sic *arbori* v. c. ubi avis quædam canere audita est, a cantu hoc mutuatum nomen dari potuit. In pluribus præterea linguis, nomina mutarum etjam rerum, sono suo quasi pingere easdem videntur: e. c. *Suetice blix*, *strâf*, Latine *molle*, *rigidum*, &c. Observa etjam, nomina partium oris, quibus in loquendo utimur, litteras, quas exprimere cujusque munus est, plerumque amare: e. c. *gom*, *gut-tur*, *hals*, *kurkku*, *lingua*, *kieli*, *dens*, *tand*, *labia*, *lâp-par*, *nâsa*, *nez*, *nend*: in suo quæque nomine dicendo maxime

xime occupatur. Metaphoris quoque multæ res, abstractæ in primis, nomina sua debent: Sic *arg*, *ira*, *ὀργή*, *irritare* sonum canis irati imitantur (y). Sic *anima*, *andē* Suetico, *hengi* Fennice, & halitum & mentem hominis significat, quod in plurimis quoque aliis linguis observatur. Atque si phrasas omnium linguarum examines, plurimas earum tropicas esse ac figuratas, facile videbis, quas vero usus quasi proprias jam reddidit. Exempla colligere, Lector facile ipse poterit. Casum denique in hac, ut in omnibus rebus humanis, potentem fuisse putandum est.

Ex his autem cerni potest, quantum erraverint, qui arbitraria quadam inter homines facta stipulatione, primam creatam esse linguam existimarent (z).
Ab-

(y) Cfr. SULZER *Anmerk.* über den gegenseit. einfluß der vernunft in die sprache, und der sprache in die vernunft, in ejus *Berm. Phil. Schriften* 1 Th. p. 176.

(z) Hujus videtur fuisse sententiæ e. c. MAUPERTUIS: "Ce ne fut peutetre, qu' apres bien des temps ecoulés, qu' on en vint à une maniere de s' exprimer independante des gestes & des tons. On s'appergut que sans agitation du corps & sans efforts du gosier, par de simples battemens de la langue & des levres on pouvoit

Ab absurdum est credere: homines, qui adhuc essent elingues, & ideo a bestiis non valde abhorrerent, necessitatem, usum & naturam linguæ articulatæ perspicere potuisse, & de ea arbitrarie instituenda expresse pacisci novisse. Hunc vero naturalem orationis ortum, non nisi pauca in nostris jam linguis vestigia prodere, tantis factis rerum mutationibus, quis miretur? Germen e terra surgens non valde simile est arbori, jam flores fructusque ferenti; ex illo tamen hæc accrevit. Vocabulorum eadem est ratio ac Hieroglyphicorum Sinensium, quæ cum initio naturales essent rerum imagines, a prima sensim forma magis magisque detorta, jam plurimam partem arbitraria videntur esse signa.

D

Le-

former un grand nombre d'articulations combinables à l'infini: on sentit l'avantage de ce nouveau langage: tous les peuples s'y fixerent; & ce fut la parole — Tout le reste n'a plus été que des conventions particulières de variations d'articulation.

Inter veteres jam quæstio erat agitata: Utrum nomina rerum essent natura, an impositione? *Φύσει ἢ θεσει*, vid. PLATO in *Cratylō*. Apud A. GELLIIUM *Noct. Att.* L. X. c. 4. hæc leguntur: "Nomina verbaque non posita fortuito, sed quadam vi & ratione naturæ facta esse, P. Nigidius, in *Grammaticis Commentariis*, docet;

Legem igitur naturæ generalem, quæ homini, sicut ceteris animantibus, injungit, ut sensa sua interna externis indicare conetur signis, atque imitantem hominis naturam, duos illos fuisse stimulos, qui organa loquendi & rationem, insignia ideis suis quærentem, ad linguam formandam commoverent, merito concludimus.

§. 5.

re sane in Philosophiæ dissertationibus celebrem. In eam rem multa argumenta dicit, cur videri possent verba esse naturalia, magis quam arbitraria: *Vos*, inquit, cum dicimus, motu quodam oris conveniente, cum ipsius verbi demonstratione utimur, & labias sensum primores movemus, ac spiritum atque animam porro versum, & ad eos, quibus consermocinamur, interdinus. At contra cum dicimus *Nos*, neque profuso intentoque flatu vocis, neque projectis labiis pronunciamus; sed & spiritum & labias quasi intra nosmet ipsos coercemus. Hoc fit idem & in eo quod dicimus, *tu*, & *ego*, & *mibi* & *tibi*. Nam sicuti cum adnuimus & abnuimus, motus quidam ille vel capitis, vel oculorum, a natura rei quam significat, non abhorret, ita in his vocibus quasi gestus quidam oris & spiritus naturalis est. Eadem ratio est in Græcis quoque vocibus, quam esse in nostris animadvertimus." Cfr. BLAIR l. c. p. 164. Systematis FULDÆ de formatione linguæ notitiam haurias apud STEEB l. c. p. 1153. Cfr. DE BROSSES Cap. 6.

§. V.

Orationis, ut omnium rerum humanarum, primum habitum admodum fuisse rudem, cum ex adumbrata hac sua genesi judicari, tum barbararum quæ hodie existunt linguarum documentis probari potest. Apte ad hanc pingendam rem Pater Poëseos nostræ hodiernæ, canit:

När menskjan, vild och rå, var allfrad af naturen,
I låtet af sin röst hon stände in med djuren.
Af vanan fortfor hon at härma deras skrik,
När hon i samfund gick, och var ännu dem lik.
Med möda i et språk hon stämman ändtlig böjde,
Som fattigt, sträft och hårdt sit låga ursprung röjde.

Abundantia vocalium, quæ, e. c. in voce *oueouelim* (quod in Dictionario linguæ Algonkinicæ *LA HONTAN* interpretatur esse *voila qui est bien* (α)), ortum a sono inarticulato aperte prodit; longitudo vocabulorum, qualia sunt v. c. *poëtazzarorincouroac*, numerum *tres* genti illud flumen Amazonum habitanti valens (α), *gannunnonasch*, quod *nostram*, & *natootomvehteaonk*, quod *quæstionem* alii genti Americanæ significat (β); rara plurium consonantium collisio (γ); frequentia

D 2

ono-

(α) MONBODDO L. III. c. 6.

(β) STEEB p. 1100.

(γ) MONBODDO l. c. Negri facit mentionem, qui similiter ac nostri, Fenni dicunt *Tukkulmi* pro *Stukkulmi*, di-

onomatopoieticorum; incredibilis synonymorum copia (δ); penuria aliorum vocabulorum non minor; compositio, derivatio, inflexio, syntaxis (quattuor illæ primariæ linguæ laudes) aut nullæ aut valde mancæ; metaphoræ audacissimæ, ex defectu propriarum vocum oriundæ; vocabula totas theses significantia (ε); defectus adjectivorum (ζ); ideæ accidentium in nomina substantiva ingredientibus (η); verba non actionem solum

cebat *table* pro *stable*. Littera F, ut in Fennica, sic in plurimis linguis Americanis desideratur. Vid. DE BROSSES §. 75.

(δ) In lingua Arabica sunt 50 nomina Leonis, 200 Serpentis, 80 Mellis, & 1000 Ensis (vid. HERDER l. c. p. 127); quorum tamen diversam quodque rei quam significat, proprietatem simul spectat. Cfr. STEEB p. 1111.

(ε) Sic Huronice aliud vocabulum significat: *est aquæ in sitella*; aliud: *non est aquæ in sitella*.

(ζ) Nullum e. c. est vocabulum, quod *bonum* abstracte denotet; sed *tu es bonus*, *ille est bonus* &c. suo quodque exprimitur verbo.

(η) Sic *tuus Pater*, *meus Pater*, *ejus Pater* diversa sunt vocabula; nullum est, quod Patrem universe significet.

iam, sed etiam rem quæ agitur exprimentia (9); inopia litterarum labialium, e gutture enim & quasi adspirando plurimæ pronuntiatæ sunt voces; hi sunt (ut ceteros jam omittamus) præcipui *characteres ætatis puerilis orationis humanæ*.

Hoc autem ita non est intelligendum, quasi omnes linguas rudiores iisdem laborare vitiis credamus; varia enim sunt variarum gentium ingenia, e diversitate climatum, nutrimenti, vivendi generum & ceterarum rerum magnopere pendentia. Universe autem ejusdem fuisse indolis primorum hominum loquendi conatus, ac infantum hodie sunt, autumamus: primum nempe *singula* solummodo enuntiabant vocabula; deinde nomina & verba juxta collocando, sed sejuncta & sudium instar, nullo inter se nexu victorum, totas exprimebant sententias; postremum denique *conjunctionibus* (quas dicunt Grammatici) vocabula connectere, nomina *declinare*, verba *conjugare*, atque unam alteri implectere periodum, ut quæ antea separata essent, unam deinde orationis catenam formarant, usu didicerunt.

D 3 Ob-

(9) Aliud verbum denotat: *lignum secare*, aliud *vestes*, aliud *carnem secare*, & sic in ceteris. Qui ulteriorem rei hujus cognitionem desiderat, adeat MONBODII L. III

Observari autem merentur duæ laudes, quibus plerumque linguas hodiernas cultiores (Græcam non item & Latinam) antecellunt barbaræ: *accentus* sc. & *gestus*, quibus oratio quasi canitur & pingitur. Quorum tamen fundamentum in vitiis earundem linguarum naturalibus latet; deficientibus enim verbis, idem vocabulum *modo* variabant (1), & quod obscurius esset, gestu ac vultu interpretabantur (2). In hac vero, ut in ceteris rebus humanis, quod necessitas genuit, luxuria adoptavit. Scimus enim Græcos ac Romanos, cum distissimæ essent linguæ eorum, accentum tamen & gestus apprime servasse, quod non parum ad vim eloquen-

(1) Notum est, Sinensium sermonem cantui esse simillimum; unum enim vocabulum, diverso pronuntiatum sono, diversas res denotat.

(2) "Wenn die Grönländer erzählen wollen, wie sie einen seehund geworfen haben, so beschreiben sie aufs genaueste die zeit und ort, nebst einen jeden bewegung, den sie und der seehund gemacht haben, zeigen mit der linken hand alle creuz- und quersprünge des thiers, und mit der rechten alle bewegungen des boots und des armes, wie sie den pfeil ergreifen, wie sie damit ausgehohlet, endlich geworfen haben, und das alles so natürlich, daß man ihnen, wie Erank sagt, mit vergnügen zuhöret und zusiehet." STEEB p. 1019.

quentiæ eorum augendam conferebat (λ). Italis & Gallis hodie hujus rei inter Europæos palma debetur.

§. VI.

Nata igitur recens lingua, cultu quidem diu carebat, non autem nutrimento; nam cum alter alterius auxilio opus haberet, homines facile sentire debebant usum rei, qua longe copiosius, quam vultu & gestu, mutuam sibi explicare possent sententiam. Deinde quia ad fensa sua cum aliis communicanda & ad narrandum valde pronus est homo, inventa procliviora huic desiderio satisfaciendi via, non potuit non libenter uti. Quid denique a parentibus magis erat exspectandum, quam, ut liberos suos variarum rerum nomina docendo, & cum illis fabulando, hoc posteritati propagarent inventum? Mulieribus imprimis, quæ præterquam quod natura sint loquaciores sensilioresque, domi semper manebant, (maribus plerumque extra familiam venatu aliisque rebus occupatis, vel, si domi essent, somno indol-

(λ) Vid. BLAIR l. c. p. 171.

indulgentibus, ut solent hodieque homines agrestes), nutritæ & curatæ pueritiæ linguæ laus debetur; sicut poëtis, adolescentiæ ejus formatæ gloria competit.

Verfabatur autem antiquissimorum hominum oratio, sicut puerorum, circa res, quæ sensus eorum moverent, & præsentem aut usum aut delectationem spectarent. Cum non longius fere perspicerent, quam quo manus extendere possent, rerum sublimiorum ac vel citra vel ultra præsens tempus positarum (parva enim erat memoria præteritorum, & in futura minor attentio fiebat) mentionem fieri non potuisse, nemo non intelligit. Venatu autem, piscatu, magicis artibus (superstitio enim nutrix humani generis fuit, sicut hodieque est nutricum dea) aliisque ejusmodi rebus, cum maxime essent occupati; quæ ad eas pertinerent, primæ nutrimentum fuisse linguæ (item quæ res in familia administranda occurrentes), judicandum est. Sed non modo loquebantur de his, sed ea etiam canere tempestive incipiebant. Loqui scilicet & canere simul fere cœpisse homines, credas: avium forte exemplo (ut communis est opinio) ad hoc excitatos; nec eorum sententia, qui primum sermonem cantui simillimum putant, a veritate abhorreere videtur (Cfr. §. §.

4 & 5). Mature saltem fororias hasce facultates conjungere, & non modo sonos, nihil significantes, ululare, sed etiam verba modulari & res canere didicerunt. Inter has venatum & magicam rem in primis cantu fuisse celebrata: vel carmina nostrorum Fenno-
rum, *Runot* apellata, documento sunt. Ipsum nomen *vatis* apud Romanos innuit, primos poetas hujusmodi rebus operam dedisse. Enthusiasmum vero Poeticum potibus etiam alebant fortibus, quales ex variis concoquere herbis tempestive didicerunt homines: ut ex barbararum, quas novimus, gentium exemplis judicare licet. Sed non modo vates, verum etiam doctores ac legumlatores primorum hominum fuere. Præcepta moralia rhythmis includere, proverbia dicere, fera hominum mollire ingenia, artes docere utiles demum incipiebant: quales fuere *Orpheus*, *Linus* &c. Bella denique inter homines, rerum penuria necessariorum laborantes, incensa, divitem Poëti suppeditabant materiam. Jam *Homerus* & *Osian* canebant: jamque juvenilem Oratio Humana inibat ætatem. Non displicebit, spero, L. B. pulcherrimam verissimamque hujus rei imaginem, *Horatiano* adumbratam ingenio, heic adjunctam contemplari:

Silvestres homines facer interpretsque deorum
 Cædibus & victu sædo deterruit Orpheus;
 Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones:
 Dictus & Amphion, Thebante conditor arcis,
 Saxa movere sono testudinis, & præce blanda
 Ducere quo vellet. Fuit hæc sapientia quondam,
 Publica privatis fecernere, sacra profanis;
 Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
 Oppida moliri; leges incidere ligno,
 Sic honor & nomen divinis vatibus atque
 Carminibus venit. Post hos insignis Homerus
 Tyrtæusque mares animos in Martia bella
 Versibus exacuit. —

Primam igitur Historiolæ nostræ Periodum bre-
 viter, ut polliciti eramus, percurramus: ea secuti lu-
 mina, quæ in re obscura clari nobis prætulerunt viri;
 nam ut singulorum hominum, sic totius generis in-
 fantia ita dilapsa est, ut quæ de ea reminiscamur, non
 nisi somniorum instar videantur. Ceteras Orationis Hu-
 manæ ætates olim, si ita fata velint, descripturi sumus.

